

પ્રવચન-૨ તા. ૨૨-૧૧-૨૫ બપોર

Episodes 248 - 251

Episode 248

વીતરાગી ગુરુને નમસ્કાર

સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ

- * મિથ્યાત્વ ગયું - રાગ ગયો
Eg. 90,009
left goes - right goes
અધ્યાત્મશૈલી
- * સ્વ સિવાય - all પર
- Eg. For doctor - all patients
- Eg. For દુકાનદાર - all ધરાક
- Eg. For fire - all fuel
- * ઈચ્છાનાશ - વિષયની જરૂર નહીં
- Eg. રોગ ગયા પછી
ઔષધિની જરૂર રહેતી નથી
ઈચ્છા જ ન રહે
- * પરપદાર્થ
- Eg. Walker
Use - but not
ઉત્સાહબુદ્ધિ - આદરણીય
- * સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ
- ભાષામાં પરવસ્તુને - મારી કહે
- શ્રદ્ધાનમાં પરવસ્તુને - ભિન્ન
Eg. વહુ tells સાસુ - મમ્મીજી
- * મમત્વ - દુઃખનું કારણ
- Not પરસંયોગ
- Eg. Monkey - pot - બોર
- ઉપયોગ બહાર નીકળ્યો
પરના અવલંબને તેથી અશુદ્ધ
- * માલિકપણું
મમપણું
Eg. Rented house bought
ખુમારી / ખુશી increases
- * જ્ઞાનીની ભક્તિમાં
- More of દશાપ્રધાનતા
than ઉપકારપ્રધાનતા
- કર્તાવાદ in bhakti less to make it તાત્વિક

Episode 249

છંદ ૪૦

વિષયવાસનાઓથી વિરક્ત રહેવાનો ઉપદેશ

<u>વિપરીત ગ્રહણ ન કરવું</u> * જ્યાં સુધી જ્ઞાનનો પ્રકાશ હોય ત્યાં સુધી કર્મબંધ ન થાય * અને જ્યારે મિથ્યાત્વભાવ વર્તે ત્યારે કર્મબંધ થાય છે	* શુભ વ્યવહારનો નિષેધ કરે અને ભોગમાં રત રહે - શિથિલ થાય Eg. ઢોલ વાગે છતાં રજપૂત કાયર રહે * તો તે જ્ઞાનીનો દ્રોહ કરે છે પોતાને સમકિતી માની તે ડૂબે - ડુબાડે * જ્ઞાનીનું અવલંબન - wrongly take - Not see દશા - Only બાહ્ય વર્તના * સાચો જ્ઞાની કોણ? - પંચ ઈન્દ્રિયના રસથી વિમુખ - આત્મમગ્ન રહે - નિરંતર મોક્ષસન્મુખ રહે
* આવી ચર્ચા સાંભળીને હે ભવ્ય - જો તું વિષયભોગમાં લાગીને - સંયમ, ધ્યાનને છોડી દઈશ * અને પોતાને સમકિતી કહીશ તો - એકાંત જિનેશ્વરનો દ્રોહ છે અને તેથી તારું અહિત થશે * માટે વિષયસુખોથી વિરક્ત થઈ આત્માનુભવને ગ્રહણ કરી મોક્ષસુખ તરફ વળવામાં જ બુદ્ધિમત્તા છે	* આમ, આ છંદમાં સમજાવ્યું કે જ્ઞાનીનો મહિમા સાંભળીને કોઈ એકાંતવાદી * વિષયોમાં રત રહે અને - શુભ વ્યવહાર છોડી દે - પોતાને સમકિતી સમજે * તેને સંબોધીને કહે છે - ભોગેચ્છા તો દશા નાશ કરનારી છે - માટે વિષયથી પાછો હઠ - આત્મસ્વરૂપ તરફ સન્મુખ થા - તો તું મોક્ષસુખ પામી શકશે * હે જીવ! સ્વરૂપ તરફની સાવધાની કેળવ
* સ્વચ્છંદી ન થઈ જવાય જ્ઞાનીને ભોગ ભોગવતાં જોઈ નિર્જરા કરતાં દેખાય - તેથી આ છંદ * મિથ્યાત્વભાવ વખતે બંધ સમ્યગ્જ્ઞાન વખતે નિર્જરા Not ક્ષયોપશમ જ્ઞાન - but સમ્યગ્જ્ઞાન * જ્ઞાનીને બંધ થતો નથી એવું સાંભળીને જો કોઈ - શુભ વ્યવહારનો લોપ કરે - સ્વચ્છંદે વર્તે - ઉદયનું નામ દઈ ઈચ્છા પોષે તો તે જ્ઞાનીનો દ્રોહી છે એકાંત મિથ્યાત્વ પોષે છે	

Episode 250

છંદ ૪૧

જ્ઞાની વિષયોમાં નિરંકુશ રહેતા નથી

Episode 251

છંદ ૪૨

જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય એકસાથે જ હોય છે

જ્ઞાની આસક્ત થતા નથી	જ્ઞાન / વૈરાગ્ય સાથે જ હોય
* જેના અંતરમાં જ્ઞાનકળા જાગૃત થઈ ચૂકી છે - તે સહજ વૈરાગી હોય છે * જ્ઞાની હોય છતાં વિષયસુખમાં આસક્ત રહે એવી વિપરીત અવસ્થા સંભવિત નથી	* જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય એકસાથે ઉત્પન્ન થવાથી - મોક્ષમાર્ગ સધાય છે * Eg. જેમ આંખો અલગ-અલગ રહીને જોવાનું કામ એકસાથે કરે છે
* જ્ઞાનકળા / ભેદજ્ઞાન / સમ્યજ્ઞાન થતાં શુદ્ધાત્મા ઉપર સતત દ્રષ્ટિ Eg. ભાષા નાસ્તિની - પરિણામ અસ્તિનાં નીકળે * તેથી એવું સુખ વર્તે કે - વિષયસુખ પ્રત્યે વૈરાગ્ય જાગે - Because તેમાંથી સુખબુદ્ધિ ગઈ ઉત્સાહબુદ્ધિ ગઈ * જડ પ્રત્યે - રાગ પ્રત્યે - દ્વેષ ઉત્પન્ન થતો નથી - રાગ પરિણામ જ ઉત્પન્ન ન થાય * Eg. પ્રકાશમાં અંધકાર છે જ નહીં તેમ ભોગપરિણામ જ થતાં નથી	* એકસાથે બન્ને ઊપજે - વિના જ્ઞાન - વૈરાગ્ય is રુંધાયેલો કષાય - વિના વૈરાગ્ય - જ્ઞાન is શુષ્ક * વૈરાગ્ય = બહાર આવવા ન દે જ્ઞાન = ભીતર સ્થિર રાખે * ભવથી / સંસારથી થાકેલો જ મોક્ષમાર્ગનો આરંભ કરી શકે 'ભવે ખેદ' - 'માત્ર મોક્ષ અભિલાષ' * Eg. આંખો જુદી હોવા છતાં જોવાની ક્રિયા એકીસાથે તેમ જ્ઞાન - વૈરાગ્ય એકીસાથે કર્મની નિર્જરા કરે
* Not કૃત્રિમ વૈરાગ્ય (ત્યાગ) શોક / દુઃખ / દ્વેષ નહીં * સાચો વૈરાગ્ય - સહજ હોય લોકો તેને વૈરાગી માને કે નહીં તેની ચિંતા હોતી નથી	* તે વિના મોક્ષમાર્ગ સાધવામાં અસમર્થ છે
* બન્ને ગમે તેવું તો કદાપિ બને નહીં Eg. એક મ્યાનમાં બે તલવાર ન રહે * સમ્યજ્ઞાનના કારણે વૈરાગ્ય સહજ Eg. છાયાને change કરવી હોય તો પોતાને change (beliefs) કરવું જોઈએ Eg. લાડુ - કાંકરી - જીભથી કાઢી નાંખે	* જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય સાથે રહી મોક્ષને સાધે છે * Eg. જેમ બે આંખો જુદી જુદી છે છતાં પદાર્થને એકીસાથે જુએ છે * જ્ઞાન વિનાનો વૈરાગ્ય કે વૈરાગ્ય વિનાનું જ્ઞાન મોક્ષમાર્ગ સાધવામાં અસમર્થ છે